

Medijska in digitalna pismenost: Kako ostati varen v učilnici in na internetu?

Infrastructure programme Media Literacy

Online safety in the classroom

Faculty of Media

Sabina Mešič

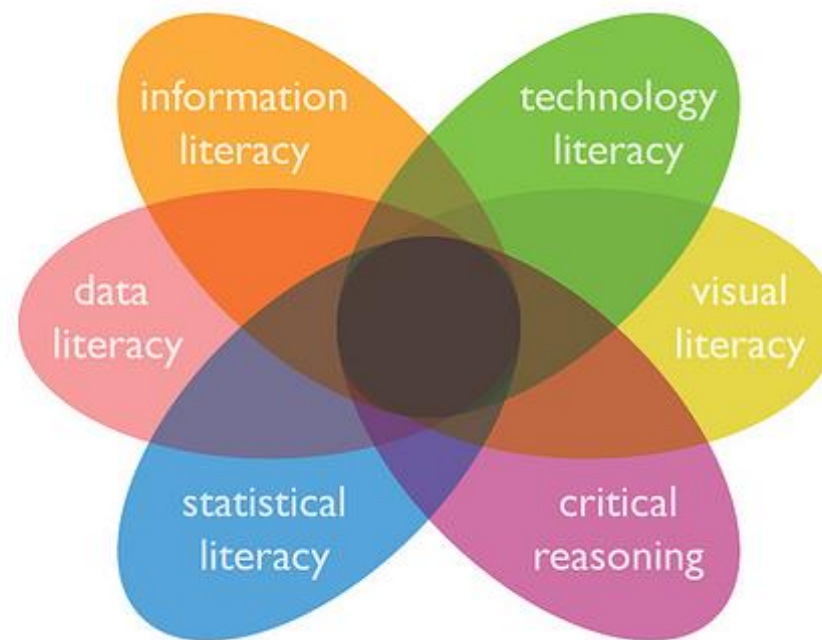
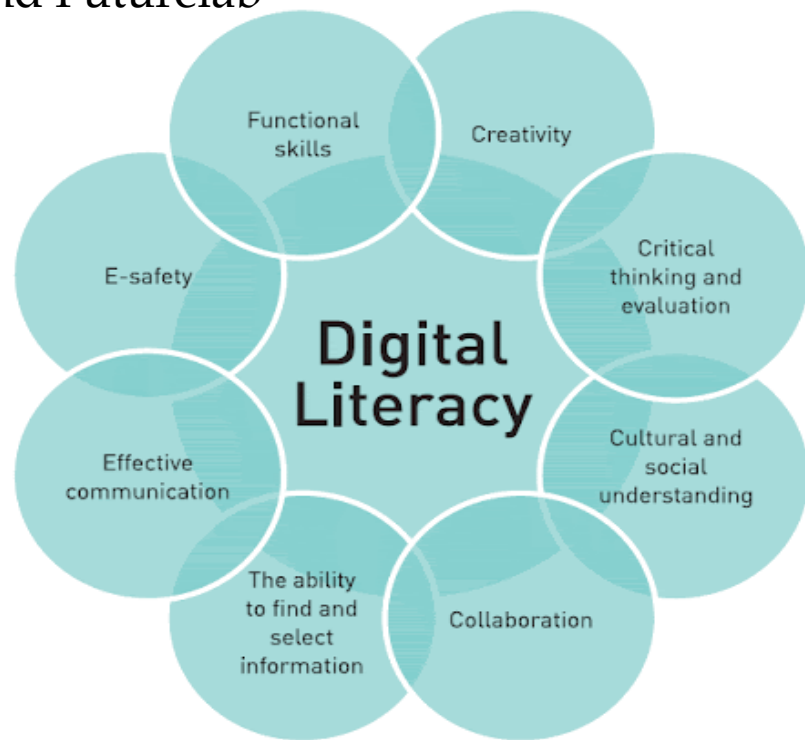
Media and Digital Literacy

- ▶ Medijska pismenost - veščine, znanje in razumevanje, ki uporabnikom omogočajo uporabo medijev na varen in učinkovit način (Člen 47 of the AVMSA)
- ▶ Digitalna pismenost - veščine, ki jih potrebujemo za življenje, učenje in delo v družbi, kjer komunikacija in dostop do informacij potekata s pomočjo digitalnih tehnologij

→ **Critical thinking skills!**

Razlike in podobnosti

A model of DL by Mathias Poulsen and Futurelab



Source: Centre for Media Pluralism

Priporočila za varnost na spletu za izobraževalce

- ▶ Zaščititi privatnost študentov in učiteljev
- ▶ Razvijanje šolskih vodil za uporabo orodij za šolanje na daljavo
- ▶ Video konferenca:
 - ▶ Vsi sodelujoči se zavedajo ozadja everyone involved (teachers, students and parents) should be reminded of the background
 - ▶ Snemanje ali prisotnos nepovablejncev je lahko problematično (če so v sobi s študentom)
- ▶ Sodelujoče ne smemo snemati brez dovoljenja
- ▶ Izogibamo se pošiljanja po emailu za večje skupke podatkov
- ▶ Online delimo e-pošto in slike

10 nasvetov za učitelje

1. Ne pozabite, da **v vsaki generaciji obstajajo druge možnosti in tehnike medsebojne komunikacije**. Potrudite se in uporabljajte trenutno najnovejšo in najpopularnejšo tudi pri pouku.
2. **Pridobite osnovno znanje uporabe interneta in mobilnih naprav**, saj boste tako lažje ocenili potencialna tveganja.
3. **V otrokov šolski vsakdan** poskušajte dodati internet.
4. Otroke spodbujajte k upoštevanju t.i. **spletne etike**, pravil lepega vedenja na internetu oz. pri uporabi mobilnih naprav.
5. Skupaj z ostalimi učitelji, starši in otroki se dogovorite **o pravilih uporabe interneta/mobilnih naprav v šoli**.
6. Pri postavljanju pravil **upoštevajte in spodbujajte vse udeležence** naj podajo svoja mnenja in predloge. Pri postavljanju pravil pazite na primernost glede na različne starostne skupine.

10 nasvetov za učitelje

7. **Otrokom predstavite tveganja** in jih opozorite naj bodo pozorni, kdaj in komu posredujejo **svoje osebne podatke**.
8. Pogovarjajte se z otroci **o problemih zanesljivosti vsebin na internetu** in jim predstavite, kako lahko preverimo posamezen vir.
9. V primeru, da vaša šola uporablja **sisteme za filtriranje vsebin**, to jasno in nazorno predstavite soudeležencem.
10. Upoštevajte ukrepe, **kako lahko tehnično ščitimo svoj računalnik in morebitno šolsko mrežo**. Predstavite tudi svojim učencem, kako lahko zaščitijo svoj računalnik.

[KVIZ: S kvizom do prepoznave laži na internetu | safe.si](#)

Uvod v lažne novice in teorije zarote



STOP



INVESTIGATE THE
SOURCE



FIND BETTER COVERAGE



TRACE CLAIMS, QUOTES
AND MEDIA TO THE
ORIGINAL CONTEXT

Lažne novice in teorije zarote

- ▶ Metarefleksivnost naj bo vaše vodilo!
- ▶ Bolje preveriti informacije pri več virih (npr. na več spletnih portalih)
- ▶ Fake news preverjevalci:
 - [Oštro](#)
 - [Ne/ja, razbijalka mitov](#)
 - [Snopes.com](#)
 - [FactCheck.com](#)
 - [EUvsDiSiNfo](#)
 - [Politifact](#)
 - Snopes

Vodila za kritičnost in prepoznavanje lažnih novic

- ▶ Če vas zanima neka tema ali polemika, **pobrskejte nekoliko globlje**. Preberite proti argumente, preverite, ali gre morda za starejšo sliko ali video, ki so ga preuredili in ga izvzeli iz konteksta.
- ▶ Preverite vire. Poskušajte **ugotoviti izvor informacij**, ki jih berete in se prepričajte, da gre za zanesljive vire. Kadar berete članke, si oglejte njihove izvirne povezave. Gre za enega izmed najpreprostejših korakov, a si zanj le malo ljudi vzame čas. Spletni dnevniki (blogi) in novice so običajno povezani z drugimi spletnimi stranmi. Preklikajte skozi in sami preberite izvirne informacije. Ugotovili boste, da si nekateri blogerji sploh ne vzamejo časa, da bi dejansko prebrali članek in le zapišejo svoj odziv na interpretacijo naslova.
- ▶ Razlikujte med **mnenjem in dejstvom**.

- ▶ Eden izmed najpomembnejših načinov za zaščito pred lažnimi novicami je kritično mišljenje. **Bodite kritičen bralec.** Dvomite o vsem, kar vidite. Postavljajte veliko vprašanj, raziskujte in bodite pozorni, če se stvari ne ujemajo. Pomembno je, da ostanete skeptični.
- ▶ Pazite se domnevno resničnih zgodb, ki so se zgodile »prijatelju prijatelja.« To je običajna praksa **urbanih mitov!** da bi zgodba pridobila verodostojnost. Podobno ne domnevajte, da sklicevanje na nekoga zagotavlja legitimnost - lahko je del prevare!
- ▶ **Ne oblikujte mnenj na podlagi čustev** - počakajte nekaj časa, preden se opredelite. Lažne novice so v veliko primerih namreč ustvarjene z namenom, da pri bralcih vzbudijo ekstremno reakcijo.
- ▶ Lažne novice ali fake news so lahko za avtorje odličen vir zaslужka, zato sumljivim novicam ne verjemite in ne klikajte nanje. Če se zdi predobro, da bi bilo res, verjetno tudi je. **Uporaba zdrave pameti** je najboljša zaščita pred prevaro.

Teorija zarote: QAnon

- ▶ Kaj imajo skupnega nekdanji ameriški predsednik Barack Obama, nekdanja ameriška državna sekretarka in predsedniška kandidatka Hillary Clinton, francoski predsednik Emmanuel Macron, pevka Lady Gaga, picerija Comet Ping Pong v Washingtonu, ustanovitelj Microsofta Bill Gates in igralec Tom Hanks? Po mnenju privržencev teorije zarote QAnon so vsi del satanističnega kroga, ki vodi trgovino z otroki, v njem pa sodelujejo znane osebe ter politične in poslovne elite; nekdanjega ameriškega predsednika Donalda Trumpa naj bi vojaški generali rekrutirali, da bi razkril to mrežo, imenovano tudi „globoka država“, in končal njen nadzor nad vlado in mediji. Teorijo na spletu razširja anonimna oseba, ki se predstavlja kot „Q“ in trdi, da je visoki uradnik v ameriški vladi z dostopom do informacij z najvišjo stopnjo zaupnosti.

Teorija zarote: QAnon

Teorija QAnon se je prvič pojavila na obrobni spletnih oglasnih deskah, kot sta 4chan in 8chan, pri čemer so se prve objave pojavile že leta 2017, od takrat pa se je močno razširila med uporabniki družbenih omrežij, kot so Facebook, Twitter, YouTube in druge glavne platforme. Ključna značilnost gibanja QAnon, ki je omogočila njegovo hitro širjenje, je njegov participativni značaj: „Q“ na oglasnih deskah redno objavlja namige (znane tudi kot „Q Drops“) ter privrženca poziva, naj opravijo svoje raziskave, da razkrijejo skrivnost in resnico, ki se skriva za različnimi teorijami. Od konca leta 2019 se je gibanje QAnon razširilo na evropska spletišča, strani, v skupine in račune ter se združilo z lokalnimi gibanji, pri čemer se je prilagodilo lokalnim diskurzom in kontekstom, zlasti v Nemčiji, Franciji, Italiji in Združenem kraljestvu. Tudi že obstoječe skupine, kot so Gilets Jaunes v Franciji ali skrajno desna gibanja v Nemčiji, so v nekaterih primerih prevzele navedbe gibanja QAnon.

V razmislek

- ▶ Ali lahko prepoznate skupno temo navedb gibanja QAnon, ki se širijo v ZDA in Evropi?
- ▶ Zakaj je gibanje QAnon „privlačno“ za privrženca? V čem se razlikuje od drugih teorij zarote?
- ▶ Ali lahko opredelite druge trenutke v zgodovini, kritične dogodke, ki so sprožili podobne valove teorij zarote in dezinformacij po celinah? Kaj imajo skupnega?

VIR: Zbirka orodij Evropske komisije o dezinformacijah

Hvala za vašo pozornost!

Za nadaljnje informacije me lahko kontaktirate na
sabina.mesic@fame.si